

Regeringen
Utbildningsdepartementet
Rektor för Ersta Sköndal högskola

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Erik Roos
08-563 086 09
erik.roos@hsv.se
BESLUT

2008-11-04
Reg.nr 641-1181-08

Ansökan om rätt att utfärda psykoterapeutexamen

Högskoleverket föreslår regeringen att ge Ersta Sköndal högskola rätt att utfärda psykoterapeutexamen om 90 högskolepoäng.

Ansökan

Ersta Sköndal högskola har ansökt om rätt att utfärda psykoterapeutexamen om 90 högskolepoäng. För granskningen har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: divisionschef Olav Bengtsson, Stockholms läns landsting (ordförande), leg psykoterapeut/DrMedVet Ulf Brinck och professor Lennart Melin, Uppsala universitet.

De sakkunniga har granskat högskolans ansökan med bilagor. Ett platsbesök genomfördes 15 september 2008. Ansökan bygger på en övergång av S:t Lukas utbildningsinstitut, som redan sedan tidigare innehar examensrätt för psykoterapeutexamen, till Ersta Sköndal högskola. Som underlag för ansökan har även den utvärdering av utbildningen som gjordes 2006 tjänat. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Prövningen av ansökan har skett mot examensordningen (SFS 2007:638). De sakkunniga bedömer att förutsättningarna för det föreslagna programmet för psykoterapeutexamen i många avseenden är goda. S:t Lukas utbildningsinstitut har genom att inrätta nya lektorat och organisera sina forskningsaktiviteter åtgärdat de brister utbildningen tidigare kritiserats för. Genom en övergång till Ersta Sköndal högskola får psykoterapeututbildningen vid S:t Lukas utbildningsinstitut mycket bättre förutsättningar att möta kraven på högskolemässighet. De studerande blir en del av en miljö där undervisning och forskning bedrivs i näraliggande ämnen. Lärarna och handledarna på utbildningen blir en del av högskolans övriga lärare med möjligheter att delta i utbildningar för att öka den pedagogiska kompetensen och gemensamma aktiviteter finns för forskningsaktiva och forskningsintresserade. De sakkunniga rekommenderar Högskoleverket att bifalla ansökan.

Beslut

I enlighet med de sakkunnigas yttrande föreslår Högskoleverket regeringen att bifalla Ersta Sköndal högskolas ansökan om rätt att utfärda psykoterapeutexamen om 90 högskolepoäng.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Anders Flodström efter föredragning av utredare Erik Roos i närvaro av huvudsekreterare Lena Adamson, kommunikationsstrateg Åsa Klevard och avdelningschef Clas-Uno Frykholm.

Anders Flodström

Erik Roos

Kopia:

Utbildningsgivarens kontaktperson för utvärderingen

De sakkunniga

Sakkunnigas yttrande

Ersta Sköndal högskola har ansökt om rätt att utfärda psykoterapeutexamen om 90 högskolepoäng. För granskningen har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: divisionschef Olav Bengtsson, Stockholms läns landsting (ordförande), leg psykoterapeut/DrMedVet Ulf Brinck och professor Lennart Melin, Uppsala universitet.

De sakkunniga har granskat högskolans ansökan med bilagor. Ett platsbesök genomfördes 15 september 2008. Ansökan bygger på en övergång av S:t Lukas utbildningsinstitut, som redan sedan tidigare innehar examensrätt för psykoterapeutexamen, till Ersta Sköndal högskola. Som underlag för ansökan har därför även den utvärdering av utbildningen som gjordes 2006 tjänat.

Utgångspunkter

Prövningen tar sin utgångspunkt dels i högskolelagen och högskoleförordningen, dels i de kvalitetsaspekter Högskoleverket tillämpar, vilka är en tolkning av de krav som enligt lagar och förordningar bör ställas på en högskoleutbildning.

Enligt högskolelagen (1 kap) ska all högskoleutbildning vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

För psykoterapeutexamen krävs enligt den nya examensordningen (SFS 2007:638) att studenten fullgjort kursföreläsningar om 90 högskolepoäng. Därtill ställs krav på: avlagd psykologexamen, läkarexamen med specialistkompetens i psykiatri eller barn- och ungdomspsykiatri, socionomexamen, eller annan motsvarande examen. För de två sistnämnda grupperna krävs dessutom grundläggande psykoterapiutbildning.

Studenten ska visa sådan kunskap och förmåga som krävs för behörighet som psykoterapeut, det vill säga bland annat:

- Visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen.
- Visa fördjupad kunskap om och förståelse för olika psykoterapiformer, olika psykiska sjukdomstillstånd samt psykiatrisk diagnostik.
- Visa förmåga att på ett fördjupat sätt integrera teoretisk kunskap och klinisk tillämpning.
- Visa sådana fördjupade färdigheter som krävs för att självständigt genomföra diagnostiska bedömningar samt upprätta, genomföra och kritiskt utvärdera

psykoterapeutiska behandlingsprogram inom ett av områdena individual-, grupp- eller familjeterapi.

- Visa förmåga att kritiskt och självständigt granska, bedöma och använda relevant information samt diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika grupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten, samt
- Visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Inom ramen för kursfodringarna ska studenten göra ett självständigt arbete. För psykoterapeutexamen ska studenten under utbildningen ha haft deltidstjänstgöring med psykoterapeutiska uppgifter.

De kvalitetsaspekter som Högskoleverket tillämpar i samband med prövning av rätt att utfärda examina är:

- lärarkompetens och kompetensutveckling
- utbildningens mål, innehåll och organisation
- ämnesdjup, ämnesbredd och yrkesrelevans
- övergångsmöjligheter till forskarutbildning
- kvalitetsarbete och utvärdering
- jämställdhet
- studentinflytande
- internationalisering
- bibliotek och informationsförsörjning
- lokaler och utrustning
- kritisk och kreativ miljö.

Bedömargruppens yttrande grundar sig på en sammanfattande bedömning av förutsättningarna att ge en psykoterapeutexamen av god kvalitet.

Bakgrund

Ansökan bygger på en övergång av S:t Lukas utbildningsinstitut till Ersta Sköndal högskola. S:t Lukas utbildningsinstitut innehar examensrätt för psykoterapeutexamen sedan 2000.

Högskolan bedömer att det finns ett stort behov av psykoterapeuter, men även andra närliggande professioner, med specifika och fördjupade kunskaper om det kvalificerade terapeutiska samtalets betydelse och hur psykoterapeutiska interventioner kan samverka med annat stöd.

Behovet av psykoterapi har växt snabbt i samtliga sektorer av samhället och utbildningen vänder sig därför till dem som arbetar i såväl offentlig vård som ideell sektor och näringsverksamhet.

Ett psykoterapeutprogram tillför högskolan nya kunskapsdimensioner och högskolan avser att aktivt bidra till att psykoterapirelevant forskning utvecklas. Det gemensamma med flera andra utbildningsprogram vid högskolan är fokus på den enskilde individen i behov av stöd och hjälp, och relationen mellan individen och den professionelle yrkesutövaren.

Beskrivning av utbildningen

Organisation

Utbildningen genomförs i den nybildade institutionen ”S:t Lukas utbildningsinstitut vid Ersta Sköndal högskola”. Den nya institutionen för psykoterapeutprogrammet kommer att placeras på campus Ersta och också med utbildningsgrupper i Göteborg och Lund/Malmö. En institutionsstyrelse inrättas med likadan sammansättning och uppgift som vid de statliga universiteten och högskolorna. Genom samverkansavtalet mellan Ersta Sköndal högskola och S:t Lukasföreningarnas psykoterapimottagningar får de studerande även i fortsättningen tillgång till patienter och handledning i en psykoterapeutisk yrkesmiljö.

Prefekten sitter i S:t Lukas förbundsstyrelse som observatör. En medlem från Förbundet S:t Lukas sitter i högskolans utbildnings- och forskningsstyrelse. Prefekten kommer att ingå i högskolans ledningsgrupp och i chefskollegiet. Institutet har en arbetskonferens som träffas varje vecka för att diskutera pågående utbildningsverksamhet.

Tillsvidareanställd och visstidsanställd personal möts 2-3 gånger/år under ledning av prefekten för att diskutera verksamheten. Dessa möten avser att utgöra dels en kvalitetskontroll av psykoterapeututbildningarna på de olika studieorterna dels ett forum för att diskutera utvecklingen av utbildningarna. Vid övergripande frågor som gäller alla studieorter och som kräver handläggning på tidpunkter som inte sammanfaller med de schemalagda programansvarigkonferenserna använder man sig av telefonkonferenser. Prefekten har utöver detta löpande mail- och telefonkontakt med de olika programansvariga.

Varje utbildningsgrupp har separata lärar/handledarmöten minst en gång per termin. Där diskuteras den pågående utbildningen och eventuella problem med enskilda studeranden. Prefekten deltar på samtliga möten på alla utbildningsorter.

Ersta Sköndal högskola har ytterligare fyra institutioner och sammanlagt ca 1000 studenter. En bolagsstyrelse och en utbildnings- och forskningsstyrelse är ansvariga för verksamheten. Rektor är föredragande i bolagsstyrelsen och ordförande i utbildnings- och forskningsstyrelsen.

Högskolan har inte egen examensrätt på doktorsnivå, men ett etablerat samarbete med universitet och högskolor med sådan examensrätt. Doktoranderna bedriver sin forskarutbildning med huvudsaklig förankring vid Ersta Sköndal högskola men inskrivna vid universitet.

För Ersta Sköndal högskola som enskild utbildningsanordnare regleras utbildningsuppdraget från staten i särskild ordning. Högskolan avser att uppta en dialog med utbildningsdepartementet om statliga utbildningsuppdrag för psykoterapeutprogrammet. Tills vidare bygger psykoterapeutprogrammet som tidigare på avgiftsfinansiering.

Högskolan har nyrenoverade och nyinredda föreläsningssalar, grupprum och bibliotek. Studenterna erbjuds en egen e-mailadress, tillgång till datasalar och arbetsplatser vid campus samt trådlös uppkoppling av egna datorer. I undervisningen används en elektronisk pedagogisk plattform, Luvit. Ersta Sköndal högskola har vidare ett gemensamt högskolebibliotek med tillgång till nationella och internationella databaser och sökmotorer.

Lärarkompetens och kompetensutveckling/forskning

De två tillsvidareanställda lektorerna och prefekten är disputerade och arbetar med undervisning och examination på psykoterapeututbildningen samt med forskning. En tillsvidareanställd adjunkt arbetar med undervisning, administration och psykoterapi. Vid institutet finns också en handläggare. Fem visstidsanställda adjunkter har sina grundtjänster förlagda på de S:t Lukasmottagningar där högskolan bedriver psykoterapiutbildningar dvs. i Göteborg och Lund/Malmö. Deras huvudsakliga arbetsuppgifter är att vara programansvariga. Kursansvariga har varit utbildade och verksamma som lärare och handledare i psykoterapi under lång tid.

Ytterligare ett stort antal lärare är knutna till psykoterapeututbildningen med läraruppdrag enbart på timbasis. Hälften är rekryterade från S:t Lukasmottagningar och utför sitt arbete inom ramen för det avtal som gjorts mellan ESH och förbundet S:t Lukas.

Flertalet lärare och handledare är arbetande legitimerade psykoterapeuter med lärar- och handledarutbildning. För de externt rekryterade lärarna ingår ersättning för deltagande i lärarmöten i undervisningsarvodet.

Utbildningens upplägg

Utbildningen är organiserad som ett utbildningsprogram och omfattar 90 hp.

Utbildningen innehåller kurserna: Existensfilosofi och livsåskådning (9 hp); Etik och juridik (3hp); Vetenskapsteori och vetenskaplig metod (12 hp); Diagnostik - två perspektiv: psykoterapi och psykiatri med neuropsykologi (6 hp); Det psykoterapeutiska möte I och II: teorier och metoder (30 hp); psykoterapi under handledning: individual- och grupphandledning (15 hp);

Examensarbete/Självständigt arbete (15 hp). Kursplanerna på de tre studieorterna är desamma. Programmet genomförs som halvfartsstudier under sex terminer.

Undervisningen sker i form av föreläsningar, seminarier, praktiska övningar, grupparbeten och handledning. Undervisning kan också ske i internatform.

Handledningen omfattar 63 timmar individualhandledning och 72 timmar grupphandledning. Studenten ska ha handledning på tre längre terapier och en kort terapi. Psykoterapisammanfattning ingår i momentet psykoterapeutisk metod. Terapierna avslutas inom ramen för kursen.

Vid utvärderingen av handledningen används ett fastställt formulär som både handledare och student ska fylla i vid tre olika tillfällen.

Studenten har sitt patientarbete på lokala mottagningar, där patienterna väljs ut i samarbete mellan mottagningens föreståndare och utbildningsinstitutet.

Examinationsformerna domineras av hemuppgifter där uppgifterna är upplagda på ett sådant sätt att teori och kliniskt material integreras. För att bättre ta tillvara de skriftliga hemuppgifterna har examination i mindre grupp införts, där studenterna kritiskt granskar och belyser varandras arbeten.

Varje student får fem timmar handledning på examensarbetet. Både handledare och examinator är disputerade, men aldrig samma person. Examensarbetet redovisas på ett seminarium med opponent. För att erhålla examen ska den studerande ha minst 75 timmar individuell psykoterapi eller psykoanalys (utöver kraven för grundläggande examen).

Åtgärdade brister

Högskoleverkets bedömargrupp gjorde i sin granskning 2006 bedömningen att psykoterapeututbildningen vid S:t Lukas utbildningsinstitut hade flera brister, men att dessa brister var av sådan karaktär att de kunde rättas till.

Utbildningen ifrågasattes på grund av alltför få disputerade lärare bland dem som gav den huvudsakliga delen av utbildningen och mycket svag forskningsanknytning.

Utöver att rätta till ovan nämnda brister rekommenderade bedömargruppen utbildningsanordnaren att införa utbildning i diagnostik enligt DSM- och ICD-systemen, att förbättra uppföljningen av att studenterna har relevanta arbetsuppgifter parallellt med hela utbildningen, att se över och förnygra innehållet i litteraturlistorna samt att se över möjligheten att öka genomströmningen.

Ersta Sköndal högskola/S:t Lukas utbildningsinstitut har redovisat följande åtgärder:

För att åtgärda kritiken om för få disputerade lärare inrättade S:t Lukas förbundsstyrelse motsvarande två heltidstjänster att fördela på de tre utbildningsorterna Stockholm, Göteborg och Lund/Malmö. Tjänsten i Göteborg kommer åter att utlysas under hösten 2008 medan de övriga två har besatts. Lektorerna ska förbättra forskningsanknytningen dels genom att stärka kursavsnitten " Vetenskapsteori och vetenskaplig metod" dels genom att de har som uppgift att följa psykoterapiforskningens utveckling inom olika områden. Vid S:t Lukas utbildningsinstitut finns efter de två nyinrättade tjänsterna totalt tre heltidslektorat.

En ny utbildningsplan har utarbetats som är anpassad till den nya examensordningen.

För att utveckla psykoterapiforskning vid S:t Lukas utbildningsinstitut har man initierat ett forskningsprojekt om startat med en pilotstudie samt en förstudie av utvecklingen av studeranden som går lärar- och handledarutbildningen i psykoterapi.

S:t Lukas utbildningsinstitut ingår i ett nätverk med övriga psykoterapiutbildningar med examensrätt i Stockholmregionen.

Utbildningen har även kompletterats med en ny kurs i diagnostik. Kursen innehåller utbildning i DSM och ICD.

Man har genomfört åtgärder för att bättre följa upp att de studerande har psykoanalytiska arbetsuppgifter på deltid under handledning.

I samband med utarbetandet av en ny utbildningsplan och kursplaner har litteraturlistan reviderats. Nya kursplaner har utarbetats och litteratur valts utifrån pågående forskning och utvecklingsarbete inom psykoanalytområdet.

Problemet med genomströmningen har framför allt berott på de studerandes svårigheter att genomföra examensarbetet inom ramen för utbildningen och en rad åtgärder har vidtagits för examensarbetets genomförande.

Bedömning av ansökan

Ansökan bygger på en övergång av S:t Lukas utbildningsinstitut till Ersta Sköndal högskola. Utbildningen har givits vid S:t Lukas utbildningsinstitut sedan 2000 och utvärderades av Högskoleverket 2006.

S:t Lukas utbildningsinstitut har genom att inrätta nya lektorat och organisera sina forskningsaktiviteter åtgärdat de brister utbildningen kritiserats för. Genom att sluta avtal med och flytta in i Ersta Sköndal högskola har S:t Lukas utbildningsinstitut väsentligt ökat förutsättningarna för högskolemässighet i psykoanalytutbildningen. De studerande blir en del av en miljö där undervisning och forskning bedrivs i näraliggande ämnen. Ersta Sköndals bibliotek och mötesplatser för både forsknings- och ämnesfrågor öppnas för institutets studerande.

Lärarna och handledarna på utbildningen blir en del av högskolans övriga lärare och gemensamma aktiviteter finns för forskningsaktiva och forskningsintresserade. Möjlighet finns också att delta i utbildningar för att öka den pedagogiska kompetensen när dessa anordnas för högskolans övriga lärare.

Forskningsanknytningen i psykoanalytämnet har förstärkts genom att en fast anställd forskningsaktiv lektor (2,5 tjänster) knutits till de tre studieorterna. Kurserna i Vetenskapsteori och forskningsmetodik har tidigare lagts och den studerandes planering för Examensarbetet påbörjas redan den andra terminen. Genom att också tidigt examinera på planen för examensarbetet ökar man stödet till den studerande och förutsättningarna att studietiden kan hållas.

Genom att utbildningsinstitutet behåller sina historiskt etablerade kopplingar till Lukasmottagningarna finns på ett unikt sätt också tillgång till patienter som kan tänkas kunna och vilja delta i forskningsuppgifter.

Utbildningens inriktning är dynamisk/analytisk. En viktig förändring och modernisering har skett genom att korttidsterapikursen blivit väsentligt utökad och getts en metodmässig bredd. Katastrof och traumapsykologi uppmärksammas. Kursplanen har vidare kompletterats med diagnostik enligt olika modeller.

En plan finns nu för uppföljning av den studerandes psykoterapeutiska arbetsuppgifter parallellt med utbildningen.

I och med integrationen med Ersta Sköndal läggs en ny och god grund för psykoterapeututbildningens utveckling. De två filialutbildningarna i Göteborg och Lund/Malmö är fortfarande små utbildningsmiljöer och bör särskilt uppmärksammas av högskolan för att åstadkomma likvärdiga utbildningar. Högskolan försäkrar att gemensamma aktiviteter kommer att hållas för studenterna. Lärarna/handledarna kommer att ha regelbundna möten. Bibliotek och IT ska utnyttjas gemensamt.

Vår sammanfattande bedömning gör att vi rekommenderar Högskoleverket att bifalla Ersta Sköndal högskolas ansökan om rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

Olav Bengtsson

Ulf Brinck

Lenart Melin